

مۆتەكە

فروغى فەروخزاد
لە فارسييه‌وه: خالد فاتحى
(پائيه)

كاتىك پەروينى بچكۆلە نيوه‌شەو لەخەورابوو، تاريكى و بێدەنگى باليان بەسەر ژووره‌كه‌دا كيشابوو. جگە لە هاشووهوشى دەريا كه لە دووره‌وه هەل‌دەستا و لە پەنجەرەوه دەهاتە ژوور، دەنگىكى ديكە نەدەبىسترا.

يەكسەر هەستى كرد لەنێو جۆبوانى خۆيدا نيهه. بەسەرئەوه لەدەوروپەرى خۆى پوانى، لەوكاتەدا قسەى باوكى وه‌ببیرهاتەوه كه بەدریژى پێگا بەردەوام دەيگوت:
«خوابكا لەكاتى خۆيدا بگه‌ينئ، كه‌نارى دەريا لە هاویناندا زۆر قەرەبالغە، پەنگە ژوورمان دەست نەكەوئ.»

لەوكاتەدا مژۆلەكانى چەند جارێك لێكنان و بەپاریزه‌وه لە جیگاكه‌یدا تالوتلى كرد، ئیستا ئیدی چاوه‌كانى بە تاريكى پاهاتبوون و هەموو هێلەكانى دیوار و پەردەكانى لێك دەكردنەوه. كه‌مێك لەلای خۆیه‌وه و لەلای چەپى كه‌سێك نووستبوو. سەرى برده‌پیش و بەسەرئەوه لێى پام: ئاهای، ئەوه خوشكه‌ بچووكه‌كه‌ى بوو. دەستى درێژكرد تا وه‌خەبەرى بێتئ و لەگه‌لیدا باسى زەریا و هەتاو و ئەو گۆچكه‌ ماسیانەبكا كه لەكه‌نارى دەريا كۆیان دەكەنەوه، بەلام دەستبەجئ پەشیمان بووه‌وه، دلای نەهات خەوه ئارامه‌كه‌ى لئ تێك بدات. لەسەرئەوه‌كوو مار خزى و چووه‌سەر جیگاكه‌ى، ئەوجار سەبرى ئەولایه‌ى ديكەى ژووره‌كه‌ى كرد. لەلای راسته‌وه، لەسەر قەرەوێله‌یه‌كى بچووكى یەك كه‌سى دايكى و باوكى به‌ته‌نیشته‌ یه‌كه‌وه خه‌وتبوون. لەبەرئەوه‌وه‌ گوتى:
«نازانم ئەم شەو لەبەرچى دايكم پێگای داوه لە ژووره‌كه‌یاندایه‌وه‌؟»

له وکاته دا وهک که سټک که بیهوئ خوی له دست
بیریکي به نازار پزگاریکا، دهستی کرد به ژماردنی
په نجه کانی: یهک... دوو... سئ... چوار...

له دیواره که ی به رانبه ری تابلویهک هلواسرابوو.
وینه ی پیاویکی پیش درژیوو به عه بایه کی
ناودامانه وه. له تاریکیدا نهیده توانی به باشی
تابلوکه ببینی، به لام هه مان تارمایی که مپهنگی
پوخساری پیاوه که، هه مان شه پ و هه رای وه بیر
هینایه وه که له یه کییک له چایخانه کانی سه ر
پښگادا دیتبوی. دهسته کانی هینانه خوار و له
تاریکیدا که وته بیرکردنه وه:

«بنیاده میکی چهنده سهیریوو، ده بی زور خراب
بی، له ناو جانتا که یدا هه موو شتیکی چاوبه ستنی
پی بو.»

دوایی قه لافه تی داپیره ی هاته وه به رچاو که
زستانان له پشت کورسی (۱) داده نیشته و
چیرۆکی پر له نهیته بی ده گپرایه وه. دووباره
له به رخویه وه بیر ی کرده وه:

«حه تمن نهو پیاوه ی داپیره م باسی ده کرد
دووعا ده خوینی و فوو له خوی دهکا، مرؤف
ده بیته شتیکی دیکه، هه روهک نه وه ی له پښگا
دیتمان. که چوینه وه تاران بوی ده گپمپه وه.
نه ری چهنده شکل و شیوه یه کی سهیری هه بوو.
حه تمن له گه ل جنۆکه و پهری و فریشته کان
سه روکاری هه یه، ده نا چۆن شتی واده بی!»
وشه ی (جنۆکه) ته زوویه کی ترسناکی به
له شیدا هینا. ههستی کرد کالانه ی چاوه کانی
گه وره ترده بن. به ترسه وه له تاریکیه که پاما وای
هاته خه یال له گوشه یه کی ژوره که بوونه وه ری
کورته بالآ، بهو شیوه یه ی داپیره ی وه سفی
کردبوو، خه ریکن دینه پیش. داپیره ی هه میسه
ده یگوت:

«بسمیلا یه کی بلن و نه جاتت ده بی.»
له وکاته دا و له کاتی که ده دهستی له رزۆکه وه
به تانیه که ی به سه ر سه ری خویدا هه لده کیشا،

له بن لیوانه وه دووباره ی کرده وه:

« بسمیلا... بسمیلا... بسمیلا...»

هاشووهوشی زه ریا، ناوازی پښواریکی سه رایشیواوی
له ره شاییدا بالآ پی ده گرت و له په نجه ره ی
ژوره که وه ده هاته ژور. له کونیکي بچوکه وه که
له به تانیه که وه دروستی کردبوو، چاویکی هینابوو
دهر و سهیری ناسمانی ده کرد که له دووره وه وه کوو
شووشه یه کی پوون ده هاته به رچاو. نه ستیره کان
ده ره وشانه وه، نه ویش له کاتی که ده پاریزه وه له
ده وره یه ری، به تاییه تیش له گوشه ی ژوره که ی
ده پوانی، بیر ی کرده وه:

«چهنده به و ده شایینه ده چن که باو کم هه ندی
جار ده مداتی بیانخه مه ده خلیه کم و منیش
نه وان به سه ر فره شه که دا دینم تا بریسه کیان لی
هه ستن.»

نه وکاته دهستی کرد به ناولینان و ژماردنی
نه ستیره کان، که گه یشته سه ده مین، له نا کاو
پاوه ستا و گوئی قولاخ کرد. له و لایه ی ژوره که،
نهو جییه ی باوکی و دایکی لی نووستبوون،
ورته ورتیک ده هات. وهک نه وه و ابوو یه کییک
خه ری کبوو بخنکی: دهنگی هه ناسه ی سوار و
قورس.

«یانی چی؟»

وه رسووپایه لای راستی و دووباره له هه مان
کونه وه، سهیریکی گوشه ی ژوره که ی کرده وه.
نای له وئ، له سه ر قه ره ویله ی دایکی و باوکی
جووله جوولیکي که م و دهنگی هه ناسان، بیر ی
کرده وه:

«حه تمن دایکم، یان باو کم خه یان به دیوه وه
بینیوه، و اباشه هه ستم و بانگیان بکه م.»
به لام دهنگی هانکه هانکیکی کپ که دوا ی
هه ناسه برکتن له ولایه وه ده هاته به رگوئی، نهوی
له جیی خوی وشک کرد. وهک نه وه و ابوو
به یه که وه قسه بکه ن، دهستی باوکی دیت که
له ژیر سه رچه فه که وه هاته ده ری، به رزیبونه وه و

به ره و لای گهردن و شاننه کانی دایکی ده چوون و وای هاته خه یال دایکی ده پارپته وه. دایکی ده یه وئ نه هیلئی باوکی کارپک بکات. به هه ژانه وه به تانییه که ی بؤ لایهک هه لدا، ئیستا ته وای پوخساری و شاننه کانی له ژیر به تانییه که هاتبوونه دهر. ده می کرده وه تا بانگی دایکی بکات، به لام هه روا کپ و بیده نگ له شوینی خوی مایه وه.

هیشتا بابه ته که له لای لیل و نادیاربوو. سه ره نجام غیره تی وه به رخوینا و به ده نگیکی نووساوه وه گوتی:

«دایه ... دایه ...»

«دایه ... دایه ...»

به لام نه وان گوینان لئ نه بوو، ده نگیان نه بیست. «شه وانی دی که بانگی دایکم ده کرد، زوو وه لامی ده دایه وه، نه گه رچی له ژوریکی دیکه ش بوو، نه و شه و چی بووه؟ بؤ گوئی له ده نگی من نییه؟»

تاریکی پوخساری داگرتبوو، له تاریکیدا چاوه کانی به ترسوله رزه وه دهره و شاننه وه. ههستا سه ری هه لئینا، له یهک چرکه دا ههستی کرد نیگای دایکی له گه ل نیگای نه ودا تیک ئالقان. له خؤرا و بی نه وه ی بزانی بؤچی، به خؤدا شکایه وه. دوو جاران خوی به سه ر جیگا که یدا کیشا و له تووره بیان مشته بچکوله کانی به م لاو لای خؤیدا کیشان. له وکاته دا ده نگی چه چپیکی هاته به رگوئ. ساتیک بیده نگی، ئای یه کیک به ره ولای دیت. ههستوخوستی له خوی بپی و گوئی هه لخت: باوکی بوو مه لافه یه کی سپی له خوی هالاندبوو. پیلووه کانی لیک نان و له تاریکیدا بیری کرده وه: «ئای له وه! باوکم له بیری چوو هه م شه و بیجامه له به ربکا.»

به لام له وکاته دا ههستیکی نادیار وای لئ کرد خوی ده خه و بکا. باوکی هه نگاویکی مابوو بیگاتئ. پاره وستا، ماوه یهک له تاریکیدا لئی پاما.

«په رویز، په رویز...»

به لام چووکتترین جوولئی نه کرد. وهک نه وکه سه ی که وتبیته خه ویکی قووله وه به ئارامی هه ناسه ی ده دا. باوکی هه ستا و لئی دوورکه وته وه، په رویز گوئی لئ بوو که به دایکی ده لئ:

«نا، به سه ته زمانه نووستوو.»

کاتیک نه وان له سه ر قهره ویله که له په نایهک دریزبوون، په رویزیش له کونی به تانییه که وه سه یری ده کردن. نه و جار ده نگه که به رزتر و ئاشکراتر له جاری پیشوو بوون. دووباره ده نگی ناله نالی دایکی ده هات. به سه رسوپمانه وه له به رخویه وه گوتی:

«بؤچی دایکم چی کردوو...؟ نه ری بؤچی دایکم هاوار ناکا؟ په نگه ده می به سبتئ. په نگه به ده ستمال ده می به سبتئ.»

نالنه ناله کان وهک نه وه و ابوو که به زه حمهت له وه ده نگانه ی که به ده ست گیرابن ده هاتنه دهر. ئاره قه یه کی سارد سه رتاپای له شی داگرت. ده می وشک بوو بوو. ده یویست هاواریکا، به لام ده نگی دهرنه ده هات. به زه حمهت له ناو جیگا که یدا وه رسوو و له ناکا و گوئی له ده نگی باوکی بوو که وشه یه کی لیکدا لیکدا دووباره ده کرده وه: «ده نگئ مه که ... ده نگئ مه که ... نه گه ر ده نگ بکه ی...»

ته نیا وشه یهک بوو که توانیبوو له سه ره تاوه تا ئیستا له نیوان نه وه هه موو ورته ورتهدا به پوونی تی بگا. به په وه ددانی چپرکردن.

«ناهیئ، ناهیئ دایکم هاواریکا.»

سه رتاپای له ترسوله رزدا ده له رزی. جارپک دهستی هیناپیش تا خوشکه که ی وه خه به ریئین، به لام زوو په شیمان بووه وه.

«هیچی پئ نا کرئ، هه لده ستئ ده ست ده کا به گریان و هاتوهاوار، نه وکات هیچ شتیک نا کرئ. باوکم هه موومان به یه که وه دارکاری ده کا.» بیری کرده وه:

«دهبئ هەر چۆنیک بئ خۆم بگهیهنمه پهنجهرهکه، لهویوه خۆم فریئ دهمه خواری و خه لکی ناگاداریکه مهوه که دهیانهوی دایکم بکوژن.»

به بئ دهسه لاتیبهوه دووباره ی کردهوه:

«دایکم دهکوژن.»

ئێستا ئیدی دهترسا سهیری ئهولایه ی ژوره که بکات، یه کجی ئهوه ی وهبیرهاتهوه که سالی پار داپیره ی کتییکی بۆ خویندبووهوه. لهسه ر بهرگی کتیبه که وینه ی پیاویکی لهسه ریوو که ریش و سمیلکی دریزی هه بوون و لهسه رسنگی دیویک دانیشتبوو، دهستیکی به شاخیکی دیوه که بوو، به دهسته که ی دیکه شی کێردیکی گهوره ی به ره و لای دهبرده پیش. کاتیک بیری له و پیاوه ده کردهوه وای به خه یالدا هات که باوکی ژور له و پیاوه ده چی. هه ولی دا ئه و پتوه ندییه ی له نیوان ئه و پیاوه و باوکیدا هه بوو، وه بینن، به لام ناقلی به هیچ جیگایه ک نه گه یشت. له وکاته دا به وپه پی ماندوو یه تیبه وه له بن لیوانه وه پرته پرتیکی کرد.

«بابه گیان، تۆ له گه ل دایکدا ژۆرباش بووی، ئێستا بۆ ده ته وی بیکوژی.»

دهنگی ناله یه کی دریز و بهرز که وه ک قیزه ده چوو ته وای ژوره که ی داگرت، ئه ویش به ترسه وه گه رایه وه لای قه ره ویله که ی باوک و دایکی و چاوی تیوه برین، به لام قه ره ویله که له هه رچه شنه جووله و ته کانییک که وتبوو. داها ته وه و به شله ژاوی سهیری ئه ولایه ی کرد وای به بیرداهات که دایکی له جووله که وتوو و خوین له گه ردنیبه وه هه لده رژی و دلۆپ دلۆپ ده رژیته سه ر فه رشه که، باوکیشی که میک ئه ولاتر له هیلاکیان که وتوو و له هۆش خۆی چوو. دهنگی هاواریکی کپ له لیوه کانی هه ستا:

«سه ره نجام دایکی کوشت.»

دهمی خسته سه ر بالنجه که. ده ترسا. بیری کردهوه ئه گه ر باوکی گوپی له دهنگی بیئت

پهنگه ئه ویش بکوژی. شانه کانی توند ده له رزین و پوهمه ته کانی پر بوو بوون له فرمیسک و شتییک چنگی له سینه ی گیرده کرد. له وکاته دا وای هه ست کرد که به زوویی ده خنکی.

کاتییک یه که مین تیشکی خۆر له پهنجهره وه ها ته ژور، دیواره که ی پووناک کرده وه. بئ ئومید و ماندوو له قه ره ویله که ی ها ته خواری. ته نیا سهیری ژیری پی خۆی ده کرد. به لاره لار به ره ولای ده رگا که ده رژیشت. هه زی نه ده کرد ئیدی باوکی ببینن. پقی لی ده بووه وه بریاری دا پابکات. له په نا ده رگا که یه کیک بانگی کرد:

«په ریز، په ریز.»

سه رتا پای ده له رزی. ئه وه دهنگی دایکی بوو. گه رایه وه و به سه رسوپمانه وه سهیری کرد. نا، ئه وه دایکی بوو. به هه له نه چوو بوو. دهستی که به ده ستگیره ی ده رگا که وه بوو، سست بوون. ماوه یه ک له چاوه کانی دایکیبه وه پاما، که وه ک دوو ئه لماسی ره ش به پوخساریبه وه ده دره وشانه وه، خه نده ته پ و گه شه که ی دیت که له سه ر لیوه کانی سه مایان ده کرد. له وکاته دا سه ری وه دیواره که کرد و له خۆشیان گریا و وای ها ته خه یال که ته وای شه وی پابوردوو له مۆته که و ترسیکی تۆقینه ردا بووه.

په راویز:

(۱) کورسی: له زستاندا کاتییک ته ندووریان داده خست، کورسیبه کی چوارگۆشه یان ده خسته سه ر ته ندووره که و به په یه ک، یان لیقه یه کیان به سه ردا هه لده کیشا و هه موو ئه ندامانی ماله که قاچیان ده خسته ژیر کورسیبه که، به و شیوه یه گه رمایی بۆ هه موویان ده هات. (وه رگی ر)

سه رچاوه:

له کتییی (شناخت نامه فروغ فرخزاد- نشره قطر- گرد اورنده، شهناز مراد کوچی، چاپ دوم، تهران، ۱۳۸۲) وه رگی راره.